

אותו המעשה בבנימין שגרם יסורים לאשתו ונתן אותו לשיחה בפי הבריות, לא די שלא עקר מלבו תשוקתו לאותם המקומות הרחוקים, אלא שעוד הוסיף להשרישה בתוכו ביותר. מאותה שעה נתעלה בנימין בעיניו, כבקי בהיות-העולם ומלומד בפגעים, שראה הרבה דברים בעולמו, והיה מכבד את עצמו הרבה יותר בשביל אומץ-רוחו לעמוד בפני נסיונות קשים, להלוך נגד טבע ברייתו ולכבוש פחד ומורך בלבו. התחיל מחשב את עצמו לחקן שיש לו ידיעה בכל שבע החכמות, הנמצאות בספר "צל עולם", לאדם שמלא כרסו בהרבה ספרי חכמה מעין ספר זה ויודע את הנעשה בכל העולם כלו. התחיל מבין את מעלת עצמו ומקונן על נפשו, שאדם כמותו הוא כשושנה בין החוחים, והיכן? בבטלון, במקום שמם ובין בני-אדם הדייטים, שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם! כלתה נפשו ונכספה לעזוב את בטלון במהרה כפי האפשר. יהי רצון – היה מתפלל בלבו – שתגיע השעה הטובה ואזכה לעלות למחוז חפצי ולחזור משם בשלום, בכבוד ושם טוב ובבשורות טובות וישועות ונחמות לכלל ישראל, ואז יכירו וידעו כל בני בטלון, למקטנם ועד גדולם, מי הוא זה בנימין ומה רב גדלו וחזן ערכו... [....]

איש היה בבטלון ושמו סנדריל, כשם אביו-זקנו רבי סנדריל, עליו השלום. סנדריל זה היה איש תם, פשוטו כמשמעו, בלא שום התחכמות כלל. מקומו בבית-המדרש היה מאחורי הבימה, וזה בלבד סימן מספיק לו, שלא היה אדם חשוב מטובי העיר. בדברי שיחה, שמסיחים בבית-המדרש ובשאר המקומות, לא היה אומר כלום, אלא מאזין ומקשיב, כשומע מאחורי הפרגוד ושותק. וכשאררע פעמים שפתח סנדריל את שפתיו והדבור יוצא מפיו, געו כלם בשחוק, לא מפני שאמר דבר חכמה ומילתא דבדיחותא, אלא מפני שדברו בעצמו מסוגל לבדח את הבריות, ואף-על-פי שאין בו כלום ממה שמביא את אחרים לידי גיחוך. והוא בעצמו היה מעמיד עיניו ותוהא על מה ולמה שוחקים. ומעולם לא התרעם בשביל כך, מפני שהיה רך ונכנע בטבעו, כמו שנראה פעמים בין הבהמות פרה מצוינת במדת הכנעה יתרה, ולא עלה על דעתו אפילו, שיש לו להתרעם. "פלוני שוחק, לא היה אומר, מה איכפת לי? ישחק לו כרצונו, מסתמא הוא נהנה מזה". אף-על-פי-כן צריך להודות, שבדברו של סנדריל נמצאה פעמים סברא ישרה, אף שהוא לא נתכוון לה כלל והיה אומרה בתמימות שלא מדעתו. הכל היו חומדים להתקלס בו. החרולים, שבני ישראל נוהגים לזרוק זה על זה בתשעה-באב, רובם היו פורחים ומסתבכים בזקנו ובפאותיו; ורוב כסתות מטונפות, שנוהגין להטיל איש על חברו כליל הושענא-רבה בבית-הכנסת, עלו בחלקו של סנדריל. וכנגד זה המיעוט מן גלוסקאות של כוסמין ומן י"ש של "תקון", או מן י"ש סתם, עלה גם כן בחלקו. כללו של דבר, סנדריל היה בכל זמן ובכל מקום כפרת הרבים. סנדריל לא היה עקשן בטבעו – זה אומר כך, יהא כך, ואינו מקפיד. סנדריל עשה רצונם של חבריו, לא שעשה רצונו כרצונם כדי שיעשו רצונם כרצונו, אלא פשוט, עשה רצון אחרים. מרגלא בפומיא: אתה רוצה דוקא כך, מה איכפת לי? יהא כך. בין ילדים היה ילד כמותם: היה מהלך בחברתם, מסיח ומשחק אתם ביחד ונהנה מזה נהא מרובה. בתוכם היה סנדריל באמת כבהמה נכנעת, שמניחה לתינוקות לרכוב על גבה ולקרצף לה את סנטרה. עזי-פנים שבתינוקות היו עולים על גבו וממרטים את פאת-זקנו. רוח הגדולים לא היתה נוחה מהם פעמים, משום שראו בזה חלול כבוד של פאת-זקנם ושל כבוד עצמם, והיא גוערים בהם בניזפה: הזהרו, עזי-פנים, במי שגדול מכם בשנים, ביהודי בעל זקן! – מה בכך, היה אומר סנדריל, מה איכפת לי? הניחו להם וימרטוני מעט.

בביתו לא ראה סנדריל חיים טובים. אשתו היתה שוררת בביתו והוא התענה תחת ידה; היא היתה מטלת עליו אימה ומחלקת לו פעמים מכות באפה, והוא מרכין ראשו ומקבל אותן באהבה. בימים שלפני החג היתה מעמידתו לסייד את הבית בסיד, ומכסה את ראשו במטפחת וקושרתה מתחת לזקנו. הוא היה קולף לה בולבוסים, מגלגל ופותת את "הלוקשין", עוסק במלואת דגים, נוטל גזרי עצים ונותנם במערכה בתנור ומצית בהם אש, כאורח הנשים, ובשביל כך היו קוראים לו "סנדריל-האשה".

אותו סנדריל-האשה בחר לו בנימין לאיש-סודו, לגלות לפניו את לבו ולטכס עמו עצה היאך לישיב כל הקושיות. ומה ראה בנימין שבחר דוקא בסנדריל? מפני שבנימין היה מרגיש בלבו תמיד מעין חבה וגעגועים לסנדריל, דעתו היתה נוחה ממנו וסובר כמוהו בכמה ענינים, ופעמים היה מדושן עונג ושש על אמרי פיו בדברי שיחה ביניהם.

ואפשר עוד גם מטעם זה, שבנימין סמך על מדתו זו של סנדריל, שאינו עקשן, ואמר בלבו, שסנדריל יקבל את דבריו ברצון ויסקים לכל מה שיציע לפניו, ואפילו אם סנדריל יהא מתעקש בכמה פרטים, סוף-סוף יהא מנצחו, בעזרת השם ובחלקת לשונו...

ויהי כבוא בנימין לסנדריל וימצאהו יושב על ספסל-החלב וקולף בולבוסים, אחת משתי לחייו מתלהטת ואדומה, ומתחת לעינו כעין התכלת וסריטה וגרידה בבשרו שם, כסריטה שנעשית בצפורן ידי אדם, והוא יושב עצב ושומם ושרוי בצער, ככת-ישראל זו, שבעלה עזבה והלך לו למדינות-הים, או כמו אשה, שבעלה עמד ונתן לה מכת-לחי...